

Actualiteiten levensverzekeringsrecht

ACIS symposium
Actualiteiten in het
verzekeringsrecht
14 april 2023

Dieuwke van Strien

Te bespreken uitspraken

- Hof Den Haag 28 februari 2023, ECLI:NL:GHDHA:2023:410
- Geschillencommissie Kifid 22 februari 2023, GC Kifid 2023-0153
- Geschillencommissie Kifid 20 maart 2023 (GC Kifid 2023-0225)
- Commissie van beroep Kifid 11 maart 2020 (CvB Kifid 2020-008)
- Rechtbank Midden-Nederland 27 juli 2022, ECLI:NL:RBMNE:2022:3389

Kenbare belangen derde (1)

Art. 7:966 lid 1 onder a BW

De verzekeringnemer kan door schriftelijke mededeling aan de verzekeraar:
a. zichzelf of, al dan niet naast zichzelf, één of meer derden als begunstigde
aanwijzen, (...).

De begunstigde is zelf geen contractspartij bij de verzekering.

Kenbare belangen derde (2)

Hof Den Haag 28 februari 2023, ECLI:NL:GHDHA:2023:410

- De eisende partij in deze zaak heeft vanaf 2003 samengewoond met de verzekeringnemer. Zij waren niet gehuwd en waren geen geregistreerd partnerschap aangegaan. Ze hadden twee kinderen en de verzekeringnemer had twee kinderen uit een eerder huwelijk. Hij had via bemiddeling van een assurantietussenpersoon een aantal overlijdensrisicoverzekeringen op zijn eigen leven afgesloten.
- Het gaat om één van deze verzekeringen, afgesloten in 2010 met een verzekerd bedrag van € 300.000,-
- Begunstigingsclausule:
 1. de echtgenote van de verzekeringnemer
 2. de kinderen van de verzekeringnemer
 3. de erfgenamen van de verzekeringnemer

Kenbare belangen derde (3)

Zorgplicht assurantiestussenpersoon (naar HR 10 januari 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF0122, r.o. 3.4.1)

“6.3 Een assurantiestussenpersoon dient tegenover zijn opdrachtgever de zorg te betrachten die van een redelijk bekwaam en redelijk handelend beroepsgenoot kan worden verwacht. Het is de taak van de assurantiestussenpersoon om te waken voor de belangen van de verzekeringnemer bij de tot zijn portefeuille behorende verzekeringen. Tot deze taak behoort in beginsel ook dat – kort gezegd – de assurantiestussenpersoon de verzekeringnemer tijdig opmerkzaam maakt op de gevolgen die hem bekend geworden feiten voor de dekking van de tot zijn portefeuille behorende verzekeringen kunnen hebben. Daarbij gaat het om feiten en omstandigheden die aan de assurantiestussenpersoon bekend zijn of die hem redelijkerwijs bekend behoorden te zijn. De reikwijdte van de op de assurantiestussenpersoon rustende zorgplicht is afhankelijk van de omstandigheden van het geval, met name van de aard en inhoud van de opdracht, de belangen van de cliënt (voor zover kenbaar voor de tussenpersoon) en de overige omstandigheden van het geval.”

Kenbare belangen derde (4)

“6.5 het hof is van oordeel dat het bij het afsluiten van de overlijdensrisicoverzekering waarover het in deze zaak gaat van wezenlijk belang was dat [geïntimeerde] Assurantiën beschikte over de juiste informatie over de burgerlijke staat van [expartner]. Het was immers, zoals [appellante] stelt, de bedoeling dat zij de begunstigde op die verzekering zou zijn. Daarvoor moest, omdat [appellante] en [expartner] niet waren gehuwd en ook geen geregistreerd partner waren, worden afgeweken van de standaardbegunstiging, waarbij de echtgenote of geregistreerd partner als begunstigde worden aangewezen. [appellante] was geen van beiden. [geïntimeerde] c.s. betwisten in deze procedure weliswaar dat het de bedoeling was van [expartner] om appellante als begunstigde aan te wijzen, maar daaraan gaat het hof voorbij omdat die betwisting niet is te rijmen met de mededeling van [geïntimeerde] in zijn e-mail van 5 februari 2015 aan [appellante] waarin hij schrijft: ‘De overlijdensrisicoverzekering was namelijk bestemd voor [appellante] om de hypotheek gedeeltelijk in te lossen.’”

Kenbare belangen derde (5)

Aanvullende omstandigheden

- Relatie tussen verzekeringnemer en de tussenpersoon
 - Jaarlijks contact waarbij de verzekeringnemer ook op kantoor langskwam of de adviseur bij hem thuis kwam.
 - De verzekeringnemer heeft via de tussenpersoon verschillende verzekeringen afgesloten en de hypothecaire geldlening op het woonhuis dat hij in 2007 samen met appellante heeft gekocht
 - Kennis van de tussenpersoon
 - Kennis van echtscheiding rond 2003 en dat de verzekeringnemer in dat jaar is gaan samenwonen met appellante zonder dat zij getrouwd waren of een geregistreerd partnerschap waren aangegaan.
 - Bij een in 2005 via de tussenpersoon afgesloten overlijdensrisicoverzekering is afgeweken van de standaardbegunstiging. Daar was de partner bij naam genoemd als eerste begunstigde, voor 55% van het verzekerd kapitaal.
- >> De huwelijkse staat is dus kennelijk onderwerp van gesprek geweest en er is afgeweken van de standaardbegunstiging juist omdat op dat moment (nog) geen sprake was van een huwelijk of geregistreerd partnerschap. Geen aanwijzingen dat dit op een later moment is gewijzigd

Kenbare belangen derde (6)

Zorgplicht jegens verzekeringnemer geschonden:

“6.9 De conclusie is dan ook dat het bij het afsluiten van de overlijdensrisicoverzekering in 2010 van wezenlijk belang was dat [geïntimeerde] mede gezien de van hem te verwachten kennis van standaardbepalingen in overlijdensrisicoverzekeringen op de hoogte was van de juiste status van de relatie tussen [expartner] en [appellante]. Door zich daarover onvoldoende te informeren en zonder de juiste informatie in de aanvraag voor de verzekering te kiezen voor de standaardbegunstiging heeft [geïntimeerde], mede in het licht van de in 6.5, 6.6, 6.7 en 6.8 genoemde omstandigheden, niet gehandeld zoals van een redelijk bekwaam en redelijk handelend assurantiën tussenpersoon mag worden verwacht. Daarmee heeft [geïntimeerde] Assurantiën als opdrachtgever van [expartner] (...) haar zorgplicht geschonden en is zij toerekenbaar tekortgeschoten in de bemiddelingsovereenkomst met de [expartner].”

Kenbare belangen derde (7)

Onrechtmatig handelen jegens derde

“De schending van de zorgplicht door [geïntimeerde] Assurantiën heeft er toe geleid dat [appellante] anders dan de bedoeling was van [expartner], op de afgesloten verzekering niet als begunstigde is aangewezen en om die reden geen uitkering heeft ontvangen. [geïntimeerde] Assurantiën, die op de hoogte was van de bedoeling en achtergrond van het afsluiten van de verzekering, had ook een zorgplicht jegens derden waarvan het belang duidelijk kenbaar, voorzienbaar en nauw betrokken was bij de opdracht van de oorspronkelijke opdrachtgever, [expartner]. [appellante] was degene die als levenspartner van [expartner] in de door hem af te sluiten overlijdensrisicoverzekering als begunstigde had moeten worden aangewezen, voor [geïntimeerde] Assurantiën was kenbaar dat dat de achtergrond en bedoeling was van [expartner] om deze verzekering af te sluiten. Doordat [geïntimeerde] Assurantiën de zorgvuldigheid die zij in dit geval ook ten aanzien van de belangen van [appellante] in acht had te nemen heeft geschonden heeft zij daarmee onrechtmatig gehandeld tegenover [appellante] (ECLI:NL:HR:2004:AO9069 en ECLI:NL:HR:2017:1355).”

Kenbare belangen derde (8)

Hoge Raad 24 september 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO9069 (Vleesmeesters/Alog)

“3.4 Wanneer iemand zich contractueel heeft gebonden, waardoor de contractverhouding waarbij hij partij is in het rechtsverkeer een schakel is gaan vormen waarmee de belangen van derden, die aan dit verkeer deelnemen, in allerlei vormen kunnen worden verbonden, staat het hem niet onder alle omstandigheden vrij de belangen te verwaarlozen die derden bij de behoorlijke nakoming van het contract kunnen hebben (vgl. HR 3 mei 1946, *NJ 19446*, 323). Indien de belangen van een derde zo nauw zijn berokken bij de behoorlijke uitvoering van de overeenkomst dat hij schade of ander nadeel kan lijden als een contractant in die uitvoering tekortschiet, kunnen de normen van hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt, meebrengen dat die contractant deze belangen dient te ontzien door zijn gedrag mede door die belangen te laten bepalen. Bij de beantwoording van de vraag of deze normen zulks meebrengen, zal de rechter de terzake dienende omstandigheden van het geval in zijn beoordeling dienen te betrekken, zoals de hoedanigheid van alle betrokken partijen, de aard en de strekking van de desbetreffende overeenkomst, de wijze waarop de belangen van de derde daarbij zijn betrokken, de vraag of deze betrokkenheid voor de contractant kenbaar was, de vraag of de derde erop mocht vertrouwen dat zijn belangen zouden worden ontzien, de vraag in hoeverre het voor de contractant bezwaarlijk was met de belangen van de derde rekening te houden, de aard en de omvang van het nadeel dat voor de derde dreigt en de vraag of van hem kon worden gevergd dat hij zich daartegen had ingedekt, alsmede de redelijkheid van een eventueel aan de derde aangeboden schadeloosstelling.”

HR heeft de regel recent nog in een pensioenzaak toegepast: HR 17 maart 2023, ECLI:NL:HR:2023:428

Kenbare belangen derde (9)

Geschillencommissie Kifid 22 februari 2023 (GC Kifid 2023-0153)

lijfrenteverzekering aangeaan ten behoeve van de opbouw van een ouderdomspensioen.
In een verslag van het gesprek bij de verzekeringnemer thuis staat het volgende:

“Aan relatie diverse offertes uitgereikt:

[...]

De offertes zijn gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

A offerte opbouw voor ouderdomspensioen en bij overlijden voor pensioendatum verzekerd kapitaal;

B offerte uitsluitend opbouw ouderdomspensioen en bij overlijden voor de pensioendatum premierestitutie.

C offerte uitsluitend opbouw ouderdomspensioen en bij overlijden voor de pensioendatum premierestitutie. Er is wel dekking voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (volgens klantprofiel wenst u dit niet).

Relatie voelt het meest voor variant B zodat er zoveel mogelijk opbouw is voor het ouderdomspensioen. Het overlijdensrisicodeel kan dan worden afgedekt door middel van een dalende risicoverzekering met als verzekeringnemer uw partner. [Tussenpersoon] zal een offerte maken.”

Kenbare belangen derde (10)

Op de verzekering is de volgende (standaard) begunstigingsclausule opgenomen:

1. Verzekeringnemer
2. Echtgeno(o)t(e) van verzekeringnemer
3. Kinderen van verzekeringnemer
4. Erfgenamen van de verzekeringnemer

De verzekeringnemer en zijn partner waren niet getrouwd. Na zijn overlijden hebben zijn dochters de uitkering bij overlijden ontvangen.

De partner van de verzekeringnemer houdt de tussenpersoon aansprakelijk voor de omstandigheid dat zij niet als eerste begunstigde op de verzekering is opgenomen.

Kenbare belangen derde (11)

De Geschillencommissie heeft aangenomen dat alleen de verzekeringnemer en niet de partner een contractuele relatie had met de tussenpersoon. De tussenpersoon moet volgens de Geschillencommissie echter rekening houden met de kenbare belangen van een derde:

“3.13 Uitgangspunt is dat een assurantietussenpersoon tegenover zijn opdrachtgever de zorg moet betrachten die van een redelijk bekwaam en redelijk handelend beroepsgenoot mag worden verwacht. Het is zijn taak te waken voor de belangen van de verzekeringnemers bij de tot zijn portefeuille behorende verzekeringen. De invulling van de zorgplicht is afhankelijk van de omstandigheden van het geval. Van een assurantietussenpersoon kan bovendien worden gevergd dat hij zich bij de uitvoering van de op hem uit hoofde van een overeenkomst rustende verplichtingen rekenschap geeft van de daarbij voor hem kenbaar betrokken gerechtvaardigde belangen van derden.”

De Geschillencommissie heeft aangenomen dat het de bedoeling van de verzekeringnemer was om de in het voorstel beschreven combinatie van verzekeringen af te sluiten, nu ook de dalende overlijdensrisicoverzekering is afgesloten met de partner als begunstigde. Omdat de verzekeringnemer en zijn partner niet getrouwd waren, had de standaardbegunstiging daarom moeten worden gewijzigd.

Aan te spreken partijen

- Tussenpersoon aansprakelijk gesteld voor de schade die de beoogd begunstigde heeft geleden omdat de onjuiste begunstiging op het polisblad was opgenomen.
- Het is ook mogelijk de andere partij in de onderliggende rechtsverhouding aan te spreken, zoals in HR 21 september 2012, *NJ* 2013/97 (uitleg begunstiging) of HR 6 juli 2018, *NJ* 2018/441 (beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid)
- Ten slotte kan de degene die meent recht te hebben op een uitkering of op de uit de verzekeringsovereenkomst voortvloeiende rechten de verzekeraar aanspreken.

Uit twee uitspraken hiervoor blijkt dat het kan dat de verzekeraar uitkeert aan één partij en dat de tussenpersoon de schade moet vergoeden van de andere partij.

Onduidelijkheid over aan wie de verzekeraar moet uitkeren?

Opschortingsrecht art. 6:37 BW:

De schuldenaar is bevoegd de nakoming van zijn verbintenis op te schorten, indien hij op redelijke gronden twijfelt aan wie de betaling moet geschieden.

Uitvoering convenant (1)

Geschillencommissie Kifid 20 maart 2023 (GC Kifid 2023-0225)

Gemengde levensverzekering die in een huwelijksgoederengemeenschap viel.

Art. 3:186 lid 1 BW

Voor de overgang van het aan ieder der deelgenoten toegedeelde is een levering vereist op dezelfde wijze als voor overdracht is voorgeschreven.

Art. 7:970 lid 2 BW

Levering van rechten uit een verzekering vereist een daartoe bestemde akte en schriftelijke mededeling daarvan aan de verzekeraar door de vervreemder of de verkrijger.

Een echtscheidingsconvenant is vaak niet een dergelijke akte.

Uitvoering convenant (2)

Bepaling in het convenant:

4.3.3. Kapitaalverzekering

Partijen hebben kapitaalverzekering (...). Partijen constateren dat ieder van hen recht heeft op de helft van de waarde. De rechten voortvloeiende uit de polis wordt gesplitst.

Levering van de rechten voortvloeiende uit genoemde polis aan degene aan wie de polis is toebedeeld vindt plaats door de ondertekening van dit convenant en de mededeling daarvan aan de verzekeringsmaatschappij(en).

De mededeling wordt gedaan door degene aan wie de rechten zijn toegedeeld. Partijen verplichten zich alle in verband met deze levering door de verzekeringsmaatschappij verlangde stukken te ondertekenen. Degene die de rechten van een polis aldus geleverd krijgt is gehouden alle aan deze polis verbonden kosten en verplichtingen voor zijn/haar rekening te nemen en te voldoen.”

Uitvoering convenant (3)

“3.6 (...) De commissie is van oordeel dat uit de redactie van artikel 4.3.3 van het convenant blijkt dat consument I en haar voormalige echtgenoot hebben beoogd deze bepaling goederenrechtelijke werking toe te kennen aldus dat het convenant – een door partijen ondertekende akte – tevens heeft te gelden als akte die ingevolge artikel 7:970 lid 2 BW nodig is voor de levering. In het artikel staat immers: “Levering van de rechten voortvloeiende uit genoemde polis aan degene aan wie de polis is toebedeeld vindt plaats door de ondertekening van dit convenant en de mededeling daarvan aan de verzekeringsmaatschappij(en). De mededeling wordt gedaan door degene aan wie de rechten zijn toegedeeld.” Uit de redactie blijkt voldoende duidelijk dat het convenant bestemd is voor de levering van de uit de verzekering voortvloeiende rechten zoals bedoeld in artikel 3:186 jo. 7:970 lid 2 BW. Onder deze rechten vallen niet alleen de vorderingsrechten maar ook de wilsrechten, zoals het recht de begunstiging te wijzigen. Met mededeling door consument I – aan wie de rechten zijn toegedeeld – aan de verzekeraar, is de leveringshandeling dan ook voltooid. De rechten uit de verzekering zijn daarmee geleverd aan consument I. Dat de voormalig echtgenoot van consument I niet meer aan de levering daarvan wenst mee te werken, kan aan de voltooiing van de leveringshandeling – mededeling aan de verzekeraar – niet in de weg staan.”

Uitvoering beschikking (1)

Commissie van Beroep Kifid 11 maart 2020 (CvB Kifid 2020-008)

Hof heeft bij beschikking de verdeling van een levensverzekering gelast van een kapitaalverzekering die de consument met haar echtgenoot had afgesloten.

In de beschikking van het hof is bepaald: “In rechtsoverweging 2.6 van het vonnis van [datum 1] 2014 heeft de rechtbank - kort gezegd - bepaald dat de levensverzekeringpolis met polisnummer (...) aan de ex-echtgenoot wordt toegedeeld tegen een waarde van € 64.381,14, onder de verplichting van de ex-echtgenoot om aan (Consument) de helft van die waarde, derhalve een bedrag van € 32.190,57 te voldoen. Deze beslissing is in hoger beroep - bij tussenarrest van [datum 3] 2017 - in stand gebleven, (...)”

de echtgenoot heeft de verzekering afgekocht.

Uitvoering beschikking (2)

De CvB overweegt dat omdat de verzekering behoort tot de huwelijksgoederengemeenschap, beide echtelieden toestemming moesten geven voor de afkoop. De vraag is of dat vereiste is komen te vervallen als de rechtbank heeft bepaald dat de verzekering aan de man moet worden toebedeeld en het hof heeft deze beschikking in stand gelaten.

“5.6 Met betrekking tot de hiervoor in 5.5 onder 2) genoemde levensverzekering geldt dat Consument haar rechten en verplichtingen uit hoofde van deze verzekering dient over te dragen aan haar ex-echtgenoot. Artikel 7:970 lid 2 BW bepaalt dat de levering van rechten uit een verzekering een daartoe bestemde akte vereist en een schriftelijke mededeling daarvan aan de verzekeraar door de vervreemder en de verkrijger. Anders dan Verzekeraar bepleit (zie hiervoor onder 5.4) kan noch het vonnis noch het arrest worden aangemerkt als een akte in de zin van artikel 7:970 lid 2 BW. Beide rechterlijke uitspraken zijn namelijk niet bestemd tot levering van de rechten uit de levensverzekering. In beide rechterlijke uitspraken wordt alleen gelast dat en hoe de verdeling moet gaan plaatsvinden.”

Bescherming derde te goeder trouw (1)

Rechtbank Midden-Nederland 27 juli 2022, ECLI:NL:RBMNE:2022:3389

Vader had een levensverzekering afgesloten op het leven van zijn zoon, met zichzelf als begunstigde, met een verzekerd bedrag van fl. 5.000,-. In het aanvankelijk afgegeven polisblad stond het juiste bedrag vermeld.

In 1997 is een polisblad afgegeven met een onjuist verzekerd bedrag, namelijk fl.500.000,-.

In 2000 heeft de vader de rechten uit de verzekering overgedragen aan zijn zoon, die in 2001 een hypothecaire geldlening heeft afgesloten met de verzekering (met het hoge verzekerd kapitaal) als onderpand.

Bescherming derde te goeder trouw (2)

Artikel 3:36 BW

Tegen hem die als derde op grond van een verklaring of gedraging, overeenkomstig de zin die hij daaraan onder de gegeven omstandigheden redelijkerwijze mocht toekennen, het ontstaan, bestaan of tenietgaan van een bepaalde rechtsbetrekking heeft aangenomen en in redelijk vertrouwen op de juistheid van die veronderstelling heeft gehandeld, kan door degene om wiens verklaring of gedraging het gaat, met betrekking tot deze handeling op de onjuistheid van die veronderstelling geen beroep worden gedaan.

Rechtbank gaat na of eiser heeft gesteld en bewezen dat:

- hij een derde was – dus niet contractspartij
- hij is afgegaan op een verklaring (het polisblad met het hoge verzekerd kapitaal)
- op grond hiervan het bestaan daarvan heeft aangenomen
- overeenkomstig de zin die hij daar redelijkerwijze aan mocht toekennen
- en hij in redelijk vertrouwen op de juistheid van deze veronderstelling heeft gehandeld.

Vragen?
